

Datum

2021-09-13

Vår referens

Lisbeth Gyllander Torkildsen

Avdelningschef

lisbeth.gyllandertorkildsen@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare GYVF-2021-2093

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över remiss från Utbildningsdepartementet gällande promemorian *Professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)*. I promemorian föreslås ett professionsprogram bestående av en nationell struktur för kompetensutveckling och ett nationellt meriteringssystem. Höga kunskapsresultat i skolan förutsätter hög kvalitet i undervisningen och det pedagogiska ledarskapet. Rektorer, lärare och förskollärare behöver därför ges goda förutsättningar att utvecklas i sin profession.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och bedömningar.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande över *Professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)* och överlämnar detsamma till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev Remiss från Utbildningsdepartementet - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Utbildningsdepartementet remiss - Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Promemoria Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Förslag till yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet gällande Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare
- Tjänsteskrivelse GVN 2021-09-24 Yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet gällande Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2021-09-15

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2021-09-24

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över en promemoria från Utbildningsdepartementet gällande *Professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373)*. I promemorian föreslås att ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska inrättas med syftet stärka skolprofessionerna, höja kvaliteten på utbildningen och öka skolprofessionernas attraktionskraft.

Förslaget om ett nationellt professionsprogram syftar till att stärka befintliga strukturer såsom till exempel karriärstegsreformen. Förslaget i promemorian ska ses som den grundläggande ramen för programmet. Programmet kan framöver både utvecklas och utvidgas.

Programmet föreslås bestå av två bärande delar:

- en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare, samt
- ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare respektive förskollärare.

Skolverket föreslås vara ansvarig myndighet för professionsprogrammet. Inom Skolverket ska ett råd för professioner i skolväsendet inrättas med företrädare för rektorer, lärare och förskollärare, huvudmän, universitet och högskolor. Rådet ska bistå Skolverket i arbetet med programmets olika delar. Regleringen av professionsprogrammet planeras att träda i kraft den 1 juli 2023.

Utredningens förslag och bedömningar samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens reflektioner

Yttrandet innehåller endast de avsnitt som berör gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens ansvarsområden och där nämnden har synpunkter eller kommentarer. Sammantaget ser gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden i huvudsak positivt på syftet med de framlagda förslagen. Nedan följer nämndens kommentarer och synpunkter utifrån respektive avsnitt.

6.1 Staten ska ta ett tydligare ansvar för rektorers, lärares och förskollärares professionsutveckling

Förslag: Det ska i skollagen slås fast att det inom skolväsendet ska finnas ett nationellt professionsprogram. Programmet ska innehålla dels en nationell struktur för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare, dels ett nationellt meriteringssystem för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare.

Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer: meriterad lärare eller förskollärare och särskilt meriterad lärare eller förskollärare. Nivån särskilt meriterad ska bland annat förutsätta forskarutbildning.

Huvudmannens befintliga skyldighet enligt skollagen att se till att personalen vid förskole- och skolenheterna ges möjligheter till kompetensutveckling ska kompletteras med en skyldighet att se till att legitimerade lärare och legitimerade förskollärare ges möjlighet att delta i sådan kompetensutveckling som bidrar till att öka yrkesskickligheten och som kan ligga till grund för ett beslut om meriteringsnivån meriterad.

Sådana lärare och förskollärare som i andra sammanhang jämföras med legitimerade lärare respektive förskollärare ska jämföras med sådana även i nu aktuella sammanhang. Detta gäller

lärare utan legitimation som bedriver annan undervisning på annat språk än språkundervisning eller undervisning i fristående skolor med särskild pedagogisk inriktning samt förskollärare utan legitimation som bedriver undervisning i fristående förskolor med särskild pedagogisk inriktning.

Det ska tas in en upplysningsbestämmelse i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av den s.k. restkompetensen enligt regeringsformen kan meddela ytterligare föreskrifter om den nationella strukturen för kompetensutveckling för rektorer, lärare och förskollärare.

Professionsprogrammet ska utvärderas.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positivt till remissens förslag om ett professionsprogram som på nationell nivå tydliggör kvalitet inom utbildningsväsendet, erkänner särskilt yrkesskicklighet och synliggör behov av kompetensutveckling genom yrkeslivet. Professionsprogrammet kan bidra till ökad attraktionskraft och ökad status för lärar- och rektorsprofessionen. De angivna skälen för ett professionsprogram - breddad kompetens, utvecklad undervisningsskicklighet, utvecklat ledarskap, specialisering och karriär inom skolväsendet - är centrala delar i attraktiva professioner.

Vidare bedöms det som positivt att förslaget innefattar ett förtydligande av karriärvägarna inom utbildningsväsendet och utveckling av ett likvärdigt system för vilka kriterier som används för att bedöma särskild yrkesskicklighet. Detta bedöms på sikt kunna bidra till likvärdighet och transparens vid tillsättningen av förstelärartjänster och lektorstjänster.

Nämnden ser positivt på att professionsprogrammet innefattar två meriteringsnivåer och att det finns en tydlig skillnad mellan dem.

Nämnden uppmanar till ett förtydligande kring vilka delar av remissen som omfattar rektor. Det behöver exempelvis beskrivas hur ett framtida meriteringssystem för rektor kan se ut samt vilka skyldigheter huvudmannen har vad det gäller rektors vidare kompetensutveckling. Vidare föreslår nämnden en utveckling av området gällande rekryteringsutbildning för blivande rektorer.

Nämnden ställer sig positivt till att huvudmannens skyldighet att se till att personal ges kompetensutvecklingsmöjligheter kompletteras med en skyldighet att se till att legitimerande lärare ges möjlighet att delta i kompetensutveckling som syftar till ökad yrkesskickligheten. Denna kan utgöra grund för beslut om meriteringsnivån meriterad.

6.2 Den nationella strukturen för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften

Förslag: En nationell struktur för kompetensutveckling ska innehålla olika insatser med olika syften. Utöver ett nytt kompetensutvecklingsutbud kan flera insatser som redan erbjuds ingå. Föreskrifter om vilka kompetensutvecklingsinsatser som ska ingå i det nationella professionsprogrammet ska med stöd av regeringens s.k. restkompetens tas in i en ny förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare samt i myndighetsföreskrifter.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till att den nationella strukturen för kompetensutveckling, inom ramen för professionsprogrammet, innehåller ett fördjupande kursutbud som med tiden kan leda till att en rektor, lärare eller förskollärare når en masterexamen i didaktik, ämnesdidaktik eller skolledarskap. Behörigheten till forskarutbildning kan därmed öka. Det bedöms vidare som positivt att kompetensutvecklingsinsatser som leder till en specialpedagog- eller speciallärarexamen ingår i den nationella strukturen för kompetensutveckling då bristen på nämnda professioner är stor. Nämnden ser även positivt på att Lärarlyftets fortbildningsutbud ingår i den nationella strukturen

Det är positivt med obligatorisk rektorsutbildning. Det efterfrågas dock ett förtydligande kring den fortsatta kompetensutvecklingen för rektorer. Rektorsutbildningen infaller tidigt i rektors karriär. Nämnden efterfrågar en fördjupning av kompetensutveckling för rektor inom olika områden.

Nämnden efterfrågar även en fördjupad konsekvensanalys av förändring i lagtext: Huvudmannen ska erbjuda möjlighet att delta i kurser kopplade till meriteringen. Om lärares kompetensutvecklingstid ska användas för nationella kurser inom ramen för professionsprogrammet, behöver prioriteringar göras på verksamhetsnivå. Nämnden ser risker med att huvudman och rektorer genom den nya lagskrivningen med kopplingen mellan professionsprogrammet och meriteringen blir framtagna ett visst handlingsutrymme i att forma sin egen organisation och själva välja kompetensutvecklingsinsatser utifrån lokala behov identifierade i det systematiska kvalitetsarbetet.

6.3 Det nationella meriteringssystemet ska innehålla två meriteringsnivåer för legitimerade lärare respektive förskollärare

Förslag: För att legitimerade lärare och förskollärare ska uppnå de två meriteringsnivåerna, meriterad och särskilt meriterad, inom det nationella meriteringssystemet ska såväl mer formella villkor vara uppfyllda som villkor om förmåga till undervisning av viss kvalitet.

Villkoren för meriteringsnivån meriterad ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska ha

- minst åtta års erfarenhet av undervisning i skolväsendet eller fyra års erfarenhet av undervisning i skolor med särskilt svåra förutsättningar,
- förmåga till undervisning av hög kvalitet,
- genomfört viss kompetensutveckling inom ramen för det nationella professionsprogrammet för lärare och förskollärare, och
- haft ansvar för någon särskilt kvalificerad arbetsuppgift eller genom gått kompetensutveckling särskilt avsedd för en sådan arbetsuppgift.

Villkoren för meriteringsnivån särskilt meriterad ska vara att den legitimerade läraren eller förskolläraren ska

- ha avlagt en licentiat- eller doktorsexamen som avser ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet och
- under minst fyra års tjänstgöring som lärare eller förskollärare inom skolväsendet ha visat pedagogisk skicklighet eller ha undervisat på universitet eller högskola.

Att de två meriteringsnivåerna för lärare ska betecknas meriterad lärare respektive förskollärare samt särskilt meriterad lärare respektive förskollärare ska regleras i skollagen. Där ska också anges att dessa benämningar i skolväsendet bara ska få användas av den som har fått beslut om sådan meriteringsnivå.

Det ska i skollagen tas in en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av den s.k. restkompetensen enligt regeringsformen kan meddela föreskrifter om vad som krävs för meriteringsnivåerna meriterad lärare eller förskollärare och särskilt meriterad lärare eller förskollärare. De villkor som anges för respektive meriteringsnivå ovan ska regleras i den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden efterfrågar ett förtydligande av de praktiska aspekterna i meriteringsprocessen för att förslaget ska kunna bedömas i sin helhet.

Nämnden ställer sig på ett övergripande plan positiv till de två nivåerna som beskrivs in meriteringsprocessen. Dessa överensstämmer med de karriärsteg som idag finns inom skolväsendet. Det bedöms som rimligt att försteklärlartiteln och titeln lektor kopplas till tjänster förknippade med uppdrag och tydliga lönekriterier.

Nämnden efterfrågar en konsekvensanalys av förslaget, inom meriteringsnivån meriterad, med olikhet i krav på år av erfarenhet baserat på bedömning av skolans förutsättningar. Nämnden identifierar risker med att förslaget kan leda till att legitimerade lärare söker sig till skolor med särskilt svåra förutsättningar för att på färre år nå möjlighet för meritering. Nämnden efterfrågar andra incitament för att få fler yrkesskickliga lärare att söka sig till skolor med särskilt svåra förutsättningar.

Nämnden bedömer att kollegiala observationer av undervisningen bör utgöra en del av underlaget för bedömning av undervisningens kvalitet. Vidare ser nämnden positivt på förslaget att observationer ska utgå från fastställda kriterier. Utarbetandet av kriterier för en kollegial bedömning bedöms i sig självt bidra till professionsutveckling. Nämnden vill lyfta vikten av att hänsyn tas till att vuxenutbildningen är en egen utbildningsform vilken innefattar en stor variation. Vid utarbetande av kriterier bör kompetens inom vuxenutbildning finnas med.

Nämnden efterfrågar, när det gäller meriteringsnivån särskilt meriterad, ett förtydligande kring vilka områden i en licentiat- eller doktorsexamen som kan räknas som ”ämnesdidaktik eller ett ämne som helt eller huvudsakligen kan hänföras till ett undervisningsämne inom skolväsendet eller inom det specialpedagogiska ämnesområdet”.

Nämnden ställer sig positiv till att fler lärare och förskollärare motiveras att åta sig särskilt kvalificerade arbetsuppgifter. Nämnden ser att villkoret bör kunna uppfyllas på två sätt; att ha ansvar för en särskilt kvalificerad arbetsuppgift eller att ha genomgått kompetensutveckling särskilt avsedd för sådan arbetsuppgift. Det efterfrågas dock ett förtydligande kring vilka uppdrag som kommer att bedömas vara särskilt kvalificerade.

Ur ett arbetsgivarperspektiv efterfrågar nämnden en fördjupad utredning kring hur meriteringsprocessen kan påverka kultur och gemenskap inom berörda professioner och synen på kompetens inom skolväsendet. Vidare bedömer nämnden att det finns behov av förtydligande av meriteringsprocessens relation till lokal lönebildning och lönekriterier.

6.4 Karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringssystemets meriteringsnivåer

Förslag: Karriärstegsreformen ska kopplas till det nationella meriteringssystemet så att endast en meriterad lärare kan utses till förstelärare och endast en särskilt meriterad lärare kan utses till lektor med stöd av statsbidrag enligt förordningen om statsbidrag till huvudmän som inrättar karriärsteg för lärare.

De nya bestämmelserna om krav på viss meriteringsnivå för att kunna utses till förstelärare eller lektor med stöd av statsbidrag ska tillämpas först den 1 juli 2028, dvs. fem år från det att det nationella meriteringssystemet har trätt i kraft och börjat tillämpas. Det ska införas övergångsbestämmelser som innebär att äldre föreskrifter gäller för beslut om inrättande av karriärsteg som fattas av en huvudman t.o.m. 30 juni 2028.

Förstelärare och lektorer utsedda fram t.o.m. 30 juni 2028 har därmed möjlighet att kvarstå som förstelärare eller lektor hos samma huvudman utan att genomgå meriteringsprocessen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till att karriärstegsreformen kopplas till det nationella meriteringssystemets meriteringsnivåer. Förslaget kan bidra till både likvärdigheten och transparensen när det gäller hur statsbidrag används.

Nämnden vill problematisera att förslaget för meriteringsnivån meriterad innebär att det tar åtta år innan en lärare kan bli meriterad och därmed vara kvalificerad till en förstelärartjänst. Det kan leda till ett förstelärartjänster uppfattas som mindre attraktiva. Den långa perioden på åtta år riskerar även att missgynna kvinnliga lärare i större utsträckning jämfört med manliga. Som det beskrivs i promemorian är kvinnor föräldralediga i större utsträckning än män detta gör att det tar längre tid för kvinnliga lärare att uppnå en viss meriteringsnivå än vad det gör för en manlig lärare. 2020 tog kvinnor i Sverige i genomsnitt 70 procent av föräldrapenningdagarna och männen 30 procent.

Nämnden vill även lyfta potentiella risker som har identifierats. Förslaget bygger på att tillräckligt många hinner meriteras inför den första femårsperioden. Detta förutsätter såväl att professionsutvecklingsprogrammet byggs upp i snabb takt och att lärare har möjlighet att delta i kurser som krävs för meriteringen under denna tid. Vid uppstart finns risker att lärarens individuella önskemål om att läsa kurser som är relevanta för meriteringen kan leda till att det blir många lärare som samtidigt tas från undervisningen i en tid av nationell lärarbrist. Det bedöms finnas risk att handläggningstiden för meriteringen blir lång, vilket kan leda till en långsammare process jämfört med idag.

6.5 Skolverket ska vara den myndighet som ansvarar för det nationella professionsprogrammet

Förslag: Skolverket ska vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för det nationella

professionsprogrammet.

Det ska regleras i skollagen att det är Skolverket som efter ansökan ska pröva frågan om en legitimerad lärare eller legitimerad förskollärare uppfyller villkoren för meriteringsnivån meriterad eller särskilt meriterad. Det ska tas in en upplysningsbestämmelse i skollagen om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av den s.k. restkompetensen kan meddela ytterligare föreskrifter om meriteringsförfarandet.

I den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska Skolverket bemyndigas att meddela ytterligare föreskrifter om kompetensutveckling inom professionsprogrammet, de villkor som ska vara uppfyllda för respektive meriteringsnivå och om meriteringsförfarandet.

Skolverket ska därutöver

- utveckla ett system för registrering av genomförd kompetensutveckling, och
- ansvara för att ta fram en struktur för samarbetet mellan myndigheten och universitet och högskolor som syftar till att utveckla insatser inom den nationella strukturen för kompetensutveckling.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till förslaget att Skolverket ska vara den myndighet som har det övergripande ansvaret för det nationella professionsprogrammet och att regleringar görs i skollagen.

6.6 Ett råd för professioner i skolväsendet ska inrättas för att säkerställa professionernas inflytande

Förslag: Inom Skolverket ska det finnas ett särskilt organ med rådgivande funktion, benämnt Rådet för professioner i skolväsendet. Rådet, vars ledamöter ska utses av regeringen, ska bistå Skolverket i arbetet med att ansvara för det nationella professionsprogrammet.

Rådet ska bestå av tretton ledamöter varav sju ledamöter ska företräda lärarna, förskollärarna och rektorerna, tre ledamöter ska företräda huvudmännen, två ledamöter ska företräda universitet och högskolor och en ledamot ska företräda Skolverket. Vidare ska högst lika många suppleanter med samma fördelning utses. Ledamöterna i Rådet för professioner i skolväsendet ska förordnas på viss tid.

Regeringen ska utse de ledamöter som företräder lärarna, förskollärarna och rektorerna efter hörande av lärares och skolledares fackliga organisationer. De ledamöter som företräder huvudmännen ska utses efter hörande av huvudmannorganisationerna. De ledamöter som företräder universitet och högskolor ska utses efter hörande av Sveriges universitets- och högskoleförbund.

Till ordförande ska någon av professionernas företrädare utses och till vice ordförande ska någon av företrädarna för huvudmännen eller universitet och högskolor utses.

Inrättandet av Rådet för professioner i skolväsendet som ett särskilt rådgivande organ inom Skolverket ska regleras i förordningen med instruktion för Statens skolverk.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv på övergripande nivå till förslaget om ett råd för professioner. Det bedöms som positivt att det finns företrädare för olika professioner i Rådet för professioner i skolväsendet. Det efterfrågas ett förtydligande kring hur de olika skolformernas representativitet i Rådet för professioner i skolväsendet ska hanteras. Skolformerna skiljer sig från varandra, vilket förutsätter att samtliga skolformer är representerade.

Nämnden efterfrågar en fördjupad utredning kring den eventuella påverkan Rådet för professioner i skolväsendet kan ha på huvudmännens rådighet i egen verksamhet. Som exempel vill nämnden lyfta konsekvenserna av förslaget på det lokala handlingsutrymmet när det gäller professionsutvecklingen.

Avslutningsvis vill nämnden belysa vikten av att rådets företrädare hämtas från kåren av yrkesverksamma, för att undvika att Rådet för professioner i skolväsendet bidrar till en utökad administrativ överbyggnad.

6.7 Rådet för professioner i skolväsendet ska identifiera behov av kompetensutveckling och vara rådgivande till Skolverket

Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket genom att

- identifiera yrkeskompetenser som kännetecknar särskilt yrkesskickliga lärare, förskollärare och rektorer,
- identifiera kompetensutveckling som syftar till att utveckla sådana yrkeskompetenser, och
- särskilt identifiera dels sådan kompetensutveckling som ska erbjudas inom ramen för det nationella professionsprogrammet, dels sådan som ska ingå i villkor för att få beslut om meriteringsnivån meriterad.

Rådet för professioner i skolväsendet ska även bistå Skolverket genom

- följa upp nyttjandet och kvaliteten i professionsprogrammets samlade utbud av kompetensutveckling,
- vara rådgivande i frågor som rör hur olika typer av kompetensutveckling kan utformas och hur skolhuvudmännen på bästa sätt kan möjliggöra lärares, förskollärares och rektorers deltagande i yrkesutvecklande kompetensutveckling, och
- vara rådgivande i frågor som rör möjligheten att främja att fler lärare, förskollärare och rektorer når behörighet för en forskarutbildning.

Skolverket kan även i andra frågor vända sig till Rådet för professioner i skolväsendet för att få stöd för sina beslut.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till att Rådet för professioner i skolväsendet identifierar behov av kompetensutveckling och att det ska vara rådgivande till Skolverket. Nämnden efterfrågar dock en tydligare skrivning om hur kompetensutvecklingsbehov ska identifieras och hur professionsprogrammen ska sättas samman.

6.8 Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med meriteringssystemet

Förslag: Rådet för professioner i skolväsendet ska bistå Skolverket i arbetet med

- att ta fram konkreta kriterier för villkoren för meritieringsnivåerna i meritieringssystemet, och
- hur meritieringsprocessen bäst bör organiseras

Rådet för professioner i skolväsendet ska undersöka om, och i så fall på vilket sätt, meritieringssystemet kan eller bör utvecklas samt om rådet finner det lämpligt, lämna sådana förslag. I Skolverkets redovisning av arbetet med professionsprogrammet till regeringen ska sådana förslag på utveckling av programmet från rådet som kräver regerings- eller riksdagsbeslut framgå samt myndighetens bedömning av dessa förslag utifrån myndighetens uppdrag i relevanta delar.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till förslaget på en övergripande nivå. Nämnden efterfrågar dock ett förtydligande kring själva hur kriterier ska tas fram samt hur processen för meritieringsprocessen kan organiseras.

6.9 Ansökan om meritiering ska vara avgiftsbelagd och beslut om meritieringsnivå ska vara möjligt att överklaga

Förslag: Det ska tas ut en avgift i samband med en ansökan om meritieringsnivå.

Ett beslut om avslag på en ansökan om meritieringsnivå ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Om en lärare eller förskollärare får sin legitimation återkallad ska beslutet om meritieringsnivå upphöra att gälla när beslutet om återkallelse av legitimationen har fått laga kraft.

Bestämmelserna om överklagande och om upphörande av ett beslut om meritieringsnivå ska införas i skollagen. Det ska i skollagen tas in en upplysningsbestämmelse om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av den s.k. restkompetensen enligt regeringsformen kan meddela föreskrifter om avgift i samband med ansökan om meritieringsnivå.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ställer sig positiv till förslaget. Nämnden bedömer det som rimligt att beslut om avslag på en ansökan om meritieringsnivå ska kunna överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd med utökningen av två ytterligare ledamöter med särskild sakkunskap om lärares och förskollärares yrkesskicklighet utifrån lärares och förskollärares uppdrag.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Såväl ändringarna i skollagen om nationella professionsprogram som den nya förordningen om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare ska träda i kraft den 1 juli 2023.

Ändringarna i förordningen om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg ska träda i kraft den 1 juli 2028.

De bestämmelser i förordningen om statsbidrag som ändras och upphävs, ska fortsatt gälla i de äldre lydelseerna för statsbidrag som har beviljats till och med den 30 juni 2028. Efter denna tidpunkt ska statsbidrag få beviljas för kostnader för sådana förstelärare eller lektorer som statsbidrag har beviljats för tidigare, under förutsättning att villkoren i bestämmelserna i de äldre lydelseerna fortfarande är uppfyllda och att läraren fortfarande är kvar hos samme huvudman.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden ser positivt på förslagen om ikraftträdande samt föreslagna övergångsbestämmelser för lärare som t.o.m. den 30 juni 2028 har utsetts till förstelärare eller lektor. Nämnden vill uppmärksamma om behovet av att ta hänsyn till de potentiella risker nämnden lyfter under 6.4.

8.2 Regleringen om personuppgifter behöver inte kompletteras

Bedömning: EU:s dataskyddsförordning, lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och personuppgiftsregleringen i skollagen utgör tillräcklig dataskyddsreglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske hos Skolverket, huvudmännen och universitet och högskolor med anledning av förslagen om ett nationellt professionsprogram. Det behöver således inte införas någon ytterligare dataskyddsreglering för denna behandling.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden delar utredningens bedömning.

9.2 Ekonomiska och övriga konsekvenser för kommunerna

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:

Nämnden vill problematisera förslaget påverkan på kommunen som huvudman. Förslaget förutsätter att avsatta medel från regeringen täcker införandet eller att det tilldelas ytterligare medel om antalet meriteringssökande lärare överstiger 5500 per år.

Förslaget innebär inskränkningen i det kommunala självstyret då huvudmannen blir skyldig att ge lärarna möjlighet att delta i föreslagna kompetenshöjande aktiviteter. Nämnden vill även lyfta att en meritering som utgörs av en kollegial process riskerar att bli resurskrävande. Nämnden efterfrågar även en fördjupad konsekvensanalys av hur förslaget påverkar lärares kompetensutvecklingstid och hänvisar till 6.2. Om antalet timmar för kompetensutveckling att öka väsentligt jämfört med vad huvudmannen avtalat idag kan det ge ökade kostnader för huvudmannen. Det kan även påverka lärarens undervisningstid då den totala arbetstiden är konstant. Minskar lärarens undervisningstid kommer behovet av antalet lärare öka för huvudmannen vilket ger ökade kostnader.

Nämnden efterfrågar en fördjupad analys av hur kommunens kostnader för kompetensutveckling till lärare eller kostnaden för undervisning kan förväntas öka om minskad undervisningstid blir följden att kommunens kostnader för elever i fristående skolor ökar. Ersättningen till fristående skolor baseras på kommunens totala kostnad enligt lagen om lika villkor. Effekten blir därmed dubbel för kommunen.

Avslutningsvis vill nämnden belysa risken med en ökad administrativ överbyggnad på lokal nivå.

9.5 Konsekvenser för barn och elever

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:
Nämnden delar i stort utredningens bedömning.

Nämnden vill dock lyfta risker med att förslaget kan leda till att lärare väljer att arbeta på skolor med särskilt svåra förutsättningar för att meriteras tidigare och efter meritering söker tjänst på annan skola som meriterad lärare. Det kan leda till ytterligare segregering mellan skolor. Det finns även en risk att meriterade och särskilt meriterade lärare övergår till tjänst inom universitet och högskolor. Nämnden vill uppmana till fördjupad utredning om hur professionsprogrammet kan utformas så att likvärdighet säkerställs och professionernas samlade kompetens höjs.

9.6 Konsekvenser för rektorer, lärare, förskollärare och annan personal

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens synpunkter:
Nämnden ställer sig positiv till konsekvenserna på övergripande nivå för rektorer, lärare och elever. Nämnden bedömer att meriteringen för förstelärare och lektorer innebär en större legitimitet i yrkesrollen, vilket i förlängningen kan leda till bättre samarbete inom lärarkollektivet.

Ansvariga

Anneli Schwartz Förvaltningschef